

**ÖĖRET MEN ADAYLARININ GELİŐT İRD İKLER İ MATERYALLER İN
DEĞERLENDİR İLMES İ: ETKİL İ BİR SINIF YÖNETİM İ ÖRNEĞİ***

Yrd. Doç. Dr. Necla DÖNMEZ USTA¹
Arş. Gör. Ebru TURAN GÜNTEPE²

ÖZET

Sınıf yönetimine hakim bir öğretmenden olumlu sınıf iklimini oluşturma, zamanı iyi kullanma, öğrencileri motive etme, iletişime yer verme ve sınıf kurallarını öğrenciler ile birlikte oluşturulması beklenmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının “*Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olmalıdır?*” sorusuna cevap vermek için hazırladıkları materyallerin değerlendirilmesidir. Çalışmanın örneklemini 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Sınıf Yönetimi dersini alan 51 bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları 3-4 kişiden oluşan toplam 16 gruba gönüllülük esasına göre ayrılmıştır. Sınıf yönetimi dersinin bitimine son 3 hafta kala öğretmen adaylarından “*Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olur?*” sorusunu animasyon ve/veya videoya yansıtarak cevaplamaları istenmiştir. Hazırlanan materyaller araştırmacılar tarafından geliştirilen rubrik yardımı ile analiz edilmiştir. Belirlenen ögelere göre materyaller yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz kategorilerinde değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda öğretmen adaylarının soruyu kısmen yeterli düzeyde cevapladıkları belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Sınıf Yönetimi, Animasyon, Video, Materyal Geliştirme

**EVALUATION OF MATERIALS DEVELOPED BY PROSPECTIVE
TEACHERS: EFFECTIVE CLASS MANAGEMENT EXAMPLE**

ABSTRACT

It is expected that a teacher with a classroom management will be able to create a positive classroom climate, use time well, motivate students, communicate and classroom rules with students. In this context; the aim of this study is to evaluate the materials that the prospective teachers have prepared to answer the question “*What is an effective classroom management?*”. The sample of the study is composed of 51 computer and instructional technology education prospective teacher who were were taking the Class Management course of in the fall semester during the 2016-2017 academic year. Prospective teachers are divided into 16 groups consisting of 3-4 persons on the basis of volunteerism. Prospective teachers are asked to answer the question “*How should an effective classroom management?*” by reflecting the animation and/or video in the last 3 weeks of the classroom management course. The prepared materials were analyzed with the aid of rubrics developed by the researchers. According to the items identified, the materials were evaluated in adequate, partially adequate and inadequate categories. At the end of this study it was determined that the prospective teachers had answered the question partially adequate level.

Key words: Class Management, Animations, Video, Material Development

¹Bu makale 20-21 Mayıs 2017 tarihleri arasında Saraybosna’da düzenlenen ASEAD 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda bildiri olarak sunulmuştur

² Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, necla.donmezusta@giresun.edu.tr

³ Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ebru.turan.guntepe@giresun.edu.tr

1. GİRİŞ

Öğretmenlerin en önemli görevlerinden biri olan sınıfın iyi yönetilmesi başarılı bir öğretmen olmanın ilk şartıdır (Şişman & Turan, 2004). Başarılı bir öğretmen olmak için de öğretmenlerin öğrenme ortamlarını düzenlemesi ve bu ortamları iyi yönetmesi gerekmektedir (Burden, 1995; Edwards, 1993; Erden, 1998). Öğrenme ortamlarının yönetimi sırasında bilinçsiz bir şekilde uygulanan disiplin kuralları öğrencilerin fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlerin kişilik özellikleri ve sahip oldukları liderlik özellikleri onların uyguladıkları disiplin kurallarını da belirlemektedir. Sınıf yönetiminde yaşanan problemler öğretmenlerin işlerinde en çok zorluk yaşadıkları problemler arasındadır (Nelson, 2002). Öğretmenler, özellikle mesleğin ilk yıllarında sınıfı yönetme konusunda önemli sorunlar yaşamaktadırlar (Taşdan & Kantos, 2007). Bazı öğretmenlerin sınıfta bir problem ortaya çıktığında öncelikle görmezden gelme, gerektiğinde dersin büyük bölümünü öğüt vermeye ayırma, öğrenciyle konuşup sorunu çözmeye çalışma, beden diliyle öğrenciyi uyarma, öğrencinin yerini değiştirme, ciddi disiplin sorunlarında okul yönetimi ile görüşme stratejilerine başvurdukları belirlenmiştir (Kazu, 2007). Öğrenme ortamlarında karşılaşılan disiplin sorunlarının büyük çoğunluğunun öğrencilerin kendilerini dinleyecek ve iletişimi sağlayacak birilerini bulma sıkıntısından kaynaklandığını belirtmektedir (Glasser, 1990). Ayrıca öğrenme ortamlarının tasarlayıcı olan öğretmenlerin, öğrenciler ile ilişkilerini geliştirmede; mevcut durumla ilgilenme, öğrenci ile doğrudan konuşma ve sözel olmayan iletilerin farkında olma ve sorumluluk almaya dikkat etmesi gerekmektedir.

Bireyler motive olmadıkça öğrenmek istedikleri bir davranışı gerçekleştiremeyebilirler. Bireyden bireye motivasyona etki eden faktörler farklılık göstermektedir (Karataş, 2011). Hatta bir bireyin motivasyonu sosyal etkiler ve içinde bulunulan durumdan da etkilenir (Lier, 1996: 98). Bu bağlamda sınıf gibi sosyal ortamlardaki motivasyon öğrenme ile doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Sınıfta zaman etkili kullanmak, öğretmenin en önemli mesleki ve yeterlik göstergesidir. Öğretmenler zaman yönetimi açısından öğrencilere örnek oluştururlar ve bu sayede öğrenciler, düzenli, dengeli çalışmaya yönelirler. Derste zaman kullanımının verimli olabilmesi için öğretmen zamanı iyi planlamalıdır (Livatyalı, 2004). Bu bakımdan öğrenme ortamlarında motivasyonun sağlanması ve zamanın etkili yönetilmesi etkili bir sınıf yönetimi açısından önemlidir. Etkili bir sınıf yönetiminin gerçekleşmesi sadece motivasyona, zamana ya da uygun bir disiplin

anlayışına bağlı olmayıp öğretmenlerin olumlu sınıf atmosferi oluşturması da gerekmektedir (Woolfolk, 1998). Öğrenme ortamının iyi yönetildiği sınıflarda öğretim amacına ulaşır ve amaca ulaşmayı engelleyen disiplin davranışlarını da gözlenmeyebilir (Özyürek, 1996). Bu bağlamda geleceğin gençlerini yetiştirecek olan öğretmen adaylarının mesleğe başlamadan önce “*Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olmalıdır?*” sorusunu cevaplamaları gerekmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adaylarının “*Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olmalıdır?*” sorusunu cevaplamak için hazırladıkları animasyon ve/veya videoya dayalı materyallerinin araştırmacılar tarafından geliştirilen rubrik yardımıyla değerlendirilmesidir.

1. SINIF YÖNETİMİ

Sınıf yönetimi öğrenme öğretme sürecini etkileyen en önemli değişkenlerden biridir. Sınıf yönetimi sürecinde düzenli ve güvenli bir öğrenme ortamını oluşturmada temel rol öğretmenindir (Sadık,2017). Öğretmenden sınıfta öğrenmeye uygun bir ortamı oluşturması, fiziksel düzenlemeler yapması, öğretimin akışını ve zamanı yönetmesi, sınıf ortamında öğrencilerle birlikte oluşturulan belirli kurallar çerçevesinde ilişkilerin düzenlenmesi, iletişimi düzenlemesi ve öğrenci motivasyonunu sağlaması beklenir (Karip,2017). Görüldüğü gibi nitelikli bir eğitim için sınıfların başarılı bir şekilde yönetilmesi gerekir. Yönetim sürecinde öğrenmenin etkili ve verimli gerçekleşmesi adına rehber olacak sınıf yönetimi modellerinden faydalanmak gerekir.

1.1. Sınıf Yönetimi Modelleri

Sınıf yönetimi modelleri Geleneksel Modeller ve Çağdaş Modeller olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmektedir.

1.1.1. Geleneksel Modeller

Geleneksel Modeller, Tepkisel ve Önlemsel Modeller olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Tepkisel Model: Sınıf içerisinde istenmeyen bir davranışın oluşmasından sonra ona tepki olarak doğan durum, davranış ve tavır oluşturma şeklinde tanımlanan modeldir. Bu modelde düzeni ödül-ceza etkinlikleri tercih edilir. Düzeni sağlamak adına verilen her tepkinin başka bir tepkiyi beraberinde getirmesi modelin en zayıf yönüdür (Başar,2012).

Önlemsel Model ise, durum ve davranışları istenilen yönde biçimlendirmek, olumsuz durumlarla karşılaşmadan önlem almak için geleceği tahmin ederek sistem için gerekli yapılandırmaları öngörmektir. Böylece engelleyici düzenleyiş ve işleyiş oluşturarak, tepkisel modele gereksinim azaltılabilir (Hardin, 2003; Başar,2012).

1.1.2. Çağdaş Modeller

Çağdaş Modeller, Gelişim Modeli ve Bütünsel Sınıf Modeli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Gelişim Modeli: Sınıf yönetiminde öğrencilerin fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişim düzeylerinin gerektirdiği uygulamaların geliştirilmesini esas alır; uygulamaya geçilmeden önce öğrencilerin ona bu açıdan hazırlanmasını öngörür. Model öğrenci hakkında her yönüyle bilgi sahibi olmayı gerektirir. Aksi takdirde öğretmenden öğrencinin amaçlarını, isteklerini, ailesini yaşam koşullarını, beklentilerini, güçlü ve zayıf yönlerini, engellerini, fırsatlarını bilmeden bir öğrenciye yardım etmesi beklenemez (Kyle & Rogien, 2003; Başar,2012).

Bütünsel Sınıf Modeli, diğer modellerin tamamını kapsayan bu modelde önlemsel sınıf yönetimine öncelik verilir. Gruba olduğu kadar bireye de yönelme vardır. İstenen davranışa ulaşabilmek için istenmeyen davranışın nedenleri ortadan kaldırılır, istenen davranışı için ortam düzenlemesi yapılır, tüm bunlara rağmen oluşabilecek istenmeyen davranışları düzeltmek amacıyla tepkisel yönetim araçlarından yararlanılır. Dolayısıyla sınıf yönetiminin sistem modeli olarak da adlandırılan bu model, diğer modellerin pozitif yönlerine yer aldığı bir model olup, sınıf ortamında sürekli kullanılması önerilmektedir (Martin, 2000; Başar, 2012).

2. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada kullanılan araştırma modeli, araştırma grubu, araştırmanın uygulama süreci, veri toplama teknikleri ve araçları, veri analizi alt bölümleri yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma betimsel yaklaşıma uygun olarak yürütülmüş bir örnek olay çalışmasıdır. Örnek olay yönteminin seçilme nedeni ilgili problemin bir yönünün derinlemesine ve kısa sürede araştırılmasına fırsat tanınmasıdır (Çepni, 2007; Wellington, 2000).

2.2. Katılımcılar

Bu çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılının güz yarısında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde öğrenim gören ve Sınıf Yönetimi dersini alan 51 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Öğretmen adayları 3-4 kişiden oluşan toplam 16 gruba gönüllülük esasına göre ayrılmıştır. Araştırmada nitel veriler sunulurken öğretmen adaylarının grupları G1, G2,...G16 şeklinde kodlanmıştır.

2.3. Uygulama Süreci

Çalışma 14 haftalık Sınıf Yönetimi dersinin bitimine 3 hafta kala öğretmen adaylarından “*Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olur?*” sorusunu animasyon ve/veya videoya yansıtarak cevaplamaları istenerek yürütülmüştür. Son üç haftanın tercih edilmesinin nedeni ders konularının tamamlanmış ve öğrenci projelerinin sunumunun yapılacak olmasıdır. Öğretmen adaylarına bu süreçte hazırladıkları animasyon ve videoya yönelik hem teknik hem de içerik ile ilgili geri dönütler verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının animasyon ve/veya videoya dayalı olarak hazırladıkları materyalleri değerlendirmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen rubrik kullanılmıştır. Rubrik geliştirilirken ilk olarak ilgili literatür taranmış ve sonrasında öğretmen adaylarının geliştirdikleri materyallerde olması gereken öğeler belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının sergilemeleri istenen durumlar listelenmiştir. Bu durumlara yönelik açıklayıcı tanımlar oluşturulmuştur. Açıklayıcı tanımlardan sonra rubrik yeniden incelenerek son hali verilmiştir. Literatürde bazı çalışmalarda (Mertler, 2001; Lund, 2006; Eppink, 2002; Ültay ve Dönmez Usta, 2016; Turan Güntepe ve Dönmez Usta, 2017) rubriklerin bu şekilde hazırlandığı görülmektedir. Hazırlanan rubriğin uzman görüşü ile geçerliliği ve güvenilirliği sağlanılmaya çalışılmıştır. Belirlenen kriterlere göre öğretmen adaylarının geliştirdikleri materyaller yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz kategorilerinde değerlendirilmiştir. Hazırlanan rubrik Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının “Etkili Bir Sınıf Yönetimi Nasıl Olmalıdır?” Sorusuna Yönelik Hazırladıkları Materyalleri Değerlendirme Kriterleri (Rubrik)

Öğeler	Kategoriler		
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
Sınıf kurallarının öğrenciler ile birlikte oluşturma	Sınıf kurallarını öğrenciler ile birlikte oluşturma	Sınıf kurallarını öğrenciler ile birlikte kısmen oluşturma	Sınıf kurallarını öğrenciler ile birlikte oluşturmama
Olumlu bir sınıf iklimi oluşturma	Yeterli düzeyde olumlu bir sınıf iklimi oluşturma	Olumlu bir sınıf iklimini kısmen oluşturma	Olumlu bir sınıf iklimi oluşturmama
Öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenlerin kontrol etme	Öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenleri kontrol etme	Öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenleri kısmen kontrol etme	Öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenleri kontrol etmeme
Öğrenme ortamlarında ders / konuya yönelik yerleşim düzenini sağlama	Öğrenme ortamlarında ders / konuya yönelik yerleşim düzenini sağlama	Öğrenme ortamlarında ders / konuya yönelik yerleşim düzenini kısmen sağlama	Öğrenme ortamlarında ders / konuya yönelik yerleşim düzenini sağlamama
Öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışının kullanma	Öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışı kullanma	Öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışını kısmen kullanma	Öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışını kullanmama
İstenmeyen öğrenci davranışının uygun disiplin anlayışına göre yönetme	İstenmeyen öğrenci davranışının uygun disiplin anlayışına göre yönetme	İstenmeyen öğrenci davranışının uygun disiplin anlayışına göre kısmen yönetme	İstenmeyen öğrenci davranışının uygun disiplin anlayışına göre yönetememe
Öğrenme ortamında motivasyonu sağlama	Öğrenme ortamında motivasyonu sağlama	Öğrenme ortamında motivasyonu kısmen sağlama	Öğrenme ortamında motivasyonu sağlayamama
Öğrenme ortamlarında zamanı etkili yönetme	Öğrenme ortamlarında zamanı etkili yönetme	Öğrenme ortamlarında zamanı kısmen etkili yönetme	Öğrenme ortamlarında zamanı etkili yönetememe
Öğrenme öğretme sürecini yönetme	Öğrenme öğretme sürecini yönetme	Öğrenme öğretme sürecini kısmen yönetme	Öğrenme öğretme sürecini yönetememe
Özel öğrencileri yönetme	Özel öğrencileri yönetme	özel öğrencileri kısmen yönetme	özel öğrencileri yönetememe
Lider davranışları ile rol model olma	Lider davranışları ile rol model olma	Lider davranışları ile kısmen rol model olma	Lider davranışları ile rol model olmama
Öğrencilerle karşılıklı iletişimi sağlama	Öğrencilerle karşılıklı iletişimi sağlama	Öğrencilerle karşılıklı kısmen iletişim sağlama	Öğrencilerle karşılıklı iletişim sağlayamama
Öğrenci özelliklerini bilme	Öğrenci özelliklerini bilme	Öğrenci özelliklerini kısmen bilme	Öğrenci özelliklerini bilmeme
Öğretmen-veli işbirliğini sağlama	Öğretmen-veli işbirliğini sağlama	Öğretmen-veli işbirliğini kısmen sağlama	Öğretmen-veli işbirliğini sağlayamama

2.5. Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarından oluşan grupların geliştirdikleri materyaller geliştirilen rubrik ile analiz edilmiştir. Araştırmacılar, analiz sürecinde birbirinden bağımsız olarak öğretmen adayları tarafından “Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olmalıdır?” sorusuna yönelik hazırlanan animasyon ve/veya videoyu ayrı ayrı izleyerek verileri ayrı ayrı kategorize etmişler ve matrislere yerleştirmişlerdir. Daha sonra matrislerdeki verileri karşılaştırarak ana matrisler oluşturmuşlardır. Bu sınanmadaki uyum yüzdesi Miles & Huberman (1994)’in uyum yüzdesi

formülü ile (Uyum yüzdesi= [Görüş birliği/görüş ayrılığı+Görüş birliği]*100) hesaplanarak uyum yüzdesi .927 olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Öğretmen adaylarının geliştirdikleri animasyon ve/veya videolar rubrik aracılığıyla değerlendirilmiş olup elde edilen veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Geliştirdikleri Materyallere Ait Değerlendirme Kriterleri

Öğeler	Kategoriler		
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
Sınıf kurallarının öğrenciler ile birlikte oluşturma	G ₁ , G ₂ , G ₃ , G ₉ (f=4)	G ₇ , G ₈ , G ₁₀ , G ₁₃ , G ₁₆ (f=5)	G ₄ , G ₅ , G ₆ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=7)
Olumlu bir sınıf iklimi oluşturma	G ₃ , G ₁₂ , G ₁₆ (f=3)	G ₁ , G ₂ , G ₄ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=12)	G ₅ (f=1)
Öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenleri kontrol etme	G ₃ , G ₁₂ , G ₁₆ (f=3)		G ₁ , G ₂ , G ₄ , G ₅ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=13)
Öğrenme ortamlarında ders / konuya yönelik yerleşim düzenini sağlama	G ₁₆ (f=1)	G ₂ , G ₃ , G ₁₂ (f=3)	G ₁ , G ₄ , G ₅ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=12)
Öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışı kullanma	G ₁ , G ₁₆ (f=2)	G ₂ , G ₄ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=8)	G ₃ , G ₅ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₁₃ (f=6)
İstenmeyen öğrenci davranışının uygun disiplin anlayışına göre yönetme	G ₄ , G ₁₆ (f=2)	G ₁ , G ₂ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=11)	G ₃ , G ₅ , G ₁₁ (f=3)
Öğrenme ortamında motivasyonu sağlama	G ₁ , G ₂ , G ₄ , G ₅ , G ₉ , G ₁₁ , G ₁₆ (f=7)	G ₃ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₁₀ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=9)	
Öğrenme ortamlarında zamanı etkili yönetme	G ₁ , G ₂ , G ₃ , G ₄ , G ₅ (f=5)	G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₉ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₅ , G ₁₆ (f=9)	G ₁₀ , G ₁₄ (f=2)
Öğrenme öğretme sürecini yönetme	G ₁ , G ₃ , G ₅ , G ₆ , G ₉ , G ₁₆ (f=6)	G ₂ , G ₄ , G ₇ , G ₈ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=10)	
Özel öğrencileri yönetme	G ₂ , G ₉ , G ₁₆ (f=3)		G ₁ , G ₃ , G ₄ , G ₅ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=13)
Lider davranışları ile rol model olma	G ₁₆ (f=1)	G ₁ , G ₃ , G ₉ (f=3)	G ₂ , G ₄ , G ₅ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=12)
Öğrencilerle karşılıklı iletişimi sağlama	G ₁ , G ₂ , G ₅ , G ₆ , G ₉ , G ₁₆ (f=6)	G ₃ , G ₄ , G ₇ , G ₈ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=10)	
Öğrenci özelliklerini bilme	G ₁ , G ₂ , G ₁₆ (f=3)	G ₃ , G ₅ , G ₆ , G ₇ , G ₈ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₃ , G ₁₄ , G ₁₅ (f=12)	G ₄ (f=1)
Öğretmen-veli işbirliğini sağlama	G ₂ , G ₆ , G ₉ , G ₁₀ , G ₁₃ (f=5)		G ₁ , G ₃ , G ₄ , G ₅ , G ₇ , G ₈ , G ₁₁ , G ₁₂ , G ₁₄ , G ₁₅ , G ₁₆ (f=11)

Öğretmen adaylarının geliştirdikleri animasyon ve/veya videoya yönelik materyaller Tablo 2'deki ögelere göre yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz kategorilerinde değerlendirilmiştir. Grupların hazırladıkları animasyonlara ait örnek ekran görüntüleri aşağıda Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Örnek ekran görüntüleri

Sınıf kurallarının öğrenciler ile birlikte oluşturma ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 7'si yetersiz, 5'i kısmen yeterli ve 4'ü yeterli kategorisinde yer almaktadır. Etkili bir sınıf yönetimi için ilk olarak sınıf kurallarının oluşturulması gerekmektedir (Sarıtaş, 2003). Sınıf kurallarının öğrenciler ile birlikte oluşturulması olumlu bir öğrenme ortamının oluşturulması açısından önemlidir (Akgün, Yarar ve Dinçer, 2011). Bu bakımdan grupların hazırladıkları animasyonların çoğunun yetersiz kategorisinde yer alması öğretmen adaylarının bu ögeyi göz ardı ettiklerini göstermektedir. Öğretmen adayları meslek hayatlarına başladıklarında sınıf kurallarının öğrenciler ile belirlenmediği öğrenme ortamlarında sınıf hâkimiyeti açısından sıkıntı yaşayabilirler. Bu bağlamda ilk derslerde sınıf kurallarının öğrenciler ile birlikte oluşturulması gerekmektedir.

Olumlu bir sınıf iklimi oluşturma ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 1'i yetersiz, 12'si kısmen yeterli ve 3'ü yeterli kategorisinde yer almaktadır. Öğrenme ortamlarında olumlu bir sınıf atmosferinin olması öğrencilerin başarılarına olumlu katkı sağlamaktadır (Akgün, Yarar ve Dinçer, 2011). Grupların hazırladıkları animasyonların çoğunun kısmen yeterli kategorisinde yer alması öğretmen adaylarının olumlu sınıf atmosferi oluşturulması gerektiğini kısmen de olsa bilmeleri ile ilişkilendirilebilir.

Öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenleri kontrol etme ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 13'ü yetersiz ve 3'ü yeterli kategorisinde yer almaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının sınıf iklimini bozan durumları hazırladıkları materyallerde göz ardı ettikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının, dersten önce sınıfta dersin düzenini bozacak projeksiyonun ya da bilgisayarların çalışmaması, ışığın ve ısının yeterli düzeyde olmaması, sesli ortamlarda farklı öğrenme ortamlarının düşünülmesi ya da sesin giderilmesi gibi fiziksel değişkenleri kontrol etmeleri gerektiğine önem vermedikleri görülmektedir.

Öğrenme ortamlarında derse/konuya yönelik yerleşim düzenlerinin sağlanması ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 12'si yetersiz, 3'ü kısmen yeterli ve 1'i yeterli kategorisinde yer almaktadır. Küçükahmet (2003) çalışmasında sınıf yerleşiminin sınıf disiplinini olumlu yönde etkilediğine değinmektedir. Ayrıca istenmeyen ya da uygun olmayan öğrenci davranışlarının sınıf yerleşimi ile birlikte düzeleceği belirtilmektedir (Atıcı, 2001). Bu bağlamda sınıf yerleşim düzeninin öğrenci davranışı ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının etkili bir sınıf yönetimi için yerleşim düzenini sağlamanın gerekliliğini yeterli düzeyde bildikleri ve bu durumunda literatür ile uyumlu olduğu söylenebilir.

Öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışı kullanma ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 6'si yeterli, 8'i kısmen yeterli ve 2'si yetersiz kategorisinde yer almaktadır. Bireylerin özelliklerine uygun olarak organize edilen öğrenme ortamlarının sınıf disiplinini sağlamak adına önemlidir (Celep, 2002). Benzer şekilde öğretmenin öğrenciyi cesaretlendirmesi, olumlu davranışlara dikkat çekmesi gibi olumlu stratejiler kullanmasının da istedik öğrenci davranışların artmasına ve/veya istenmedik davranışların azalmasına neden olduğu bilinmektedir (Ellis ve Blake, 1986; Okutan, 2006).

Öğretmen adaylarının istenmeyen öğrenci davranışının uygun disiplin anlayışına göre yönetme ögesi altında 3'ü yeterli, 11'i kısmen yeterli ve 2'si yetersiz kategorisinde yer almaktadır. Öğretmen adaylarının hazırladıkları animasyonların 11'inin kısmen yeterli kategorisinde yer alması öğrenme ortamlarında uygun disiplin anlayışının sağlanması gerektiğini düşünmelerinden kaynaklanabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının istenmeyen öğrenci davranışına yönelik uygun disiplin anlayışını kısmen de olsa bildikleri görülmektedir. Bu durum istenmeyen öğrenci davranışını söndürmek adına uygun disiplin anlayışını belirleyerek kullanmak adına önemlidir.

Öğrenme ortamında motivasyonun sağlanması ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 9'u kısmen yeterli ve 7'si yetersiz kategorisinde yer almaktadır. Linnenbrink ve Pintrich (2002) motivasyonu yüksek olan öğrencilerin dersin sorumluluklarını yerine getirmede ve derse aktif katılmada istekli olduklarına değinmişlerdir. Ayrıca Green, Nelson, Martin ve Marsh (2006) motivasyonun akademik başarıyı beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının motivasyonun etkili bir sınıf yönetimi için önemli olduğunu kısmen de olsa bildikleri düşünülmektedir.

Öğrenme ortamlarında zamanı etkili yönetme ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 2'si yeterli, 9'u kısmen yeterli ve 5'i yetersiz kategorisinde yer almaktadır. Ekici (2004) çalışmasında sınıfta zamanın iyi yönetilebilmesi için öğretmen ve öğrencilerin belli bir zaman diliminde hedeflenen amaçlara ulaşmaları uygun olan davranışları sergilemeleri ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda da öğretmen adaylarının dersin hedeflerine uygun öğrenme ortamlarını tasarlamaları ve zamanı öğrencilerin öğrenme sürelerine göre ayarlamaları (Bulut, 2008) gerektiğini kısmen de olsa bildikleri söylenebilir.

Öğrenme öğretme sürecini yönetme ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 10'u kısmen yeterli ve 6'sı ise yeterli kategorisinde yer almaktadır. Öğrenme öğretme sürecini iyi yöneten bir öğretmen, öğrencisinin okula karşı olumlu tutum geliştirmesine ve dolayısıyla akademik başarısına katkı sağlayabilir (Marzano ve Marzano, 2003). Bu durumda öğretmen adaylarının öğrenme öğretme sürecini iyi yönetmelerini gerektiğini kısmen de olsa bildikleri söylenebilir.

Özel öğrencileri yönetme ögesi altında 13'ü yetersiz 3'ü ise yeterli kategorisinde yer almaktadır. Bu durumda öğretmen adaylarının maalesef ki özel öğrencilerin yönetilmesi konusuna değinmedikleri görülmektedir. Öğrenme ortamlarında yer alan özel öğrencilerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik gelişimleri arasında ilişkinin olumlu olması için uygun ortamlarda sürdürülen eğitimlerin önemli olduğu bilinmektedir (Deniz, 2017). Bu bağlamda öğretmen adaylarının özel öğrenciler ile karşılaşmalarından kaynaklı ilgili konuyu göz ardı ettikleri düşünülmektedir.

Lider davranışları ile rol model olma ögesi altında grupların hazırladıkları materyallerin 1' yeterli, 3'ü kısmen yeterli ve 12'si yetersiz kategorisinde yer almaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının sınıfta rol model olmayı sınıf yönetimi ile ilişkilendirememeleri açıklanabilir.

Öğrencilerle karşılıklı iletişimi sağlama ögesi altında grupların hazırladıkları animasyonların 10'u kısmen yeterli ve 6'sı yeterli kategorisinde yer almaktadır. Öğrenme

ortamlarında karşılıklı iletişimi başlatan kişi öğretmendir ve öğrencileriyle karşılıklı iletişim kuran öğretmenler sınıflarında güvene dayanan etkin bir sınıf ortamı oluşmaktadır (Pianta, 1997; Şişman & Turan, 2004). Bu bakımdan öğretmen adaylarının iletişimi kısmen de olsa önemsedikleri ve hazırladıkları animasyonlarında yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmen-veli işbirliğini sağlama ögesi altında gruplarının hazırladıkları materyallerin 5'i yeterli 11'i ise yetersiz kategorisinde yer almaktadır. Aile katılımının öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlaması (Lawson, 2003) ve aile ile öğretmen arasında kurulacak düzenli iletişimin önemi (Burns, Roe & Ross, 1992) bilinmektedir. Epstein (1995) çalışmasında ise okuldaki eğitim sürecine ailelerin katılımı ile öğrencilerin eğitimine ilişkin becerilerinin artırılmasına ve dolaylı olarak öğretmenlerin işlerine de katkıda bulunulmasına yardımcı olacağını belirtmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının öğretmen-veli işbirliği ögesini sınıf yönetimi ile ilişkilendiremedikleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarının branşları bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi olduğu için hazırladıkları materyallerde teknik yetersizliklerinin söz konusu olmadığı düşünülmektedir. Öğretmen adayları gerek alan derslerinde gerekse seçmeli derslerde animasyon ve videoya dayalı programları rahatlıkla kullanabilmekte ve bunlara yönelik materyaller hazırlayabilmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının hazırladıkları materyallere teknik değil de içerik açısından genel olarak bakıldığında "*Etkili bir sınıf yönetimi nasıl olmalıdır?*" sorusunu kısmen yeterli düzeyde yansıtabildikleri görülmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının, sınıf kurallarını öğrenciler ile birlikte oluşturma, derse/konuya yönelik yerleşim düzenini sağlama, öğrenme ortamlarında fiziksel değişkenleri kontrol etme, özel öğrencileri yönetme, lider davranışlar ile rol model olma, öğretmen-veli işbirliği sağlama kategorilerinde yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarına bu tür öğeleri içeren öğrenme ortamlarında deneyim kazanmaları için fırsat sunulması önerilmektedir.

Öğretmen adaylarının olumlu bir sınıf iklimi oluşturma, öğrenme ortamlarına uygun disiplin anlayışı kullanma, istenmeyen öğrenci davranışını uygun bir disiplin anlayışına göre yönetme, motivasyonu sağlama, zamanı etkili yönetme, öğrenme-öğretme sürecini yönetme, öğrenciler ile karşılıklı iletişimi sağlama kategorilerinde kısmen yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarına ilgili konularda farklı materyaller hazırlatılarak bilgilerini sunma, doğru bilgilerini de pekiştirme fırsatı sunulmalıdır.

Öğretmen adaylarının bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmeni adayı olduğu düşünüldüğünde; teknik açıdan donanımlı olmaları pedagojik alan bilgisi anlamında donanımlı olduğunu göstermez. Bu durumda da eğitim fakültelerine önemli görevler düşmektedir (Dönmez Usta & Turan Güntepe, 2016). Öğretmen adaylarının gerçek ortamları gözlemlene ve lisans eğitimi sırasında aldıkları teorik bilgileri uygulamalarına fırsat sunan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulamaları derslerinin takibinin iyi yapılması önerilmektedir. Ayrıca bu derslerin daha da verimli geçmesi için öğretmen adayı, öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni ile toplantılar planlanmalı ve mevcut durum irdelenmelidir.

Öğretmen adaylarının branşlarına bakılmaksızın sınıf yönetimi ile ilgili mevcut durumlarını ortaya çıkaran bu tür ve benzeri çalışmaların yapılması pedagojik alan bilgisi açısından önemlidir. Bu bakımdan öğrenme ortamlarının iyileştirilmesine katkı sağlamak için öğretmen veya öğretmen adaylarına yönelik bu tür çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKGÜN, E., Yarar, M., & Dinçer, Ç. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerin Sınıf İçi Etkinliklerde Kullandıkları Sınıf Yönetimi Stratejilerinin İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 1-9.
- ATICI, M. (2001). Yüksek ve Düşük Yetkinlik Düzeyine Sahip Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 28, 483-499.
- BAŞAR, H.(2012). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BULUT, S. (2008). *Okul Öncesi Sınıflarında Zaman Yönetimi*. Y. Aktaş Arnas ve F. Sadık (Ed.). Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi. Ankara: Kök Yayıncılık.
- BURDEN, P. R. (1995). *Classroom Management and Discipline: Methods To Facilitate Cooperation And Instruction*, Londra:Longman.
- BURNS, C.P., Roe B.D. ve Ross E.P. (1992). *Teaching Reading in Today's Elementary Schools*. Boston Houghton Mifflin Company.
- CELEP, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve Disiplin*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇEPNİ, S. (2007). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (Genişletilmiş 3. Baskı)*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- DENİZ, S. (2017). Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitime Yönelik Özyeterlik Algılarının İncelenmesi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17(38).
- DÖNMEZ USTA, N. & TURAN GÜNTEPE, E. (2016). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 42, 1214-1223.

- EDWARDS, C. H. (1993). *Classroom Discipline and Management*, NY: Macmillan.
- EKİCİ, G. (2004). *Öğretim Yönetimi. E. Karip (Ed.). Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ELLIS, S. & Blake, C. (1986) Reducing Jason's Disruptive Behaviour, *British Journal of Special Education*, 13, 141–142.
- EPPINK, J. A. (2002). Student-Created Rubrics: An Idea That Works. *Teaching Music*. 9(4).
- EPSTEIN, J. L. (1995). School/Family/Community Partnerships: Caring For The Children We Share. *Phi Delta Kappan*, 76(9).
- ERDEN, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul. Alkım Yayınevi.
- GLASSER, W. (1990). *The Quality School: Managing Students Without Coercion*. Harper And Row Publishers, Inc., 10 East 53rd Street, New York, NY 10022.
- GREEN, J., Nelson, G., Martin, A. J., & Marsh, H. (2006). The Causal Ordering Of Selfconcept And Academic Motivation And Its Effect On Academic Achievement. *International Education Journal*, 7, 534–546.
- HARDİN, C. (2003) *Effective Classroom Management : Models and Strategies for Today's Classrooms Prentice Hall*. C/O Pearson Education Order Dept, 135 S Mount Zion rd Lebanon.
- KARATAŞ, H. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları, Öğrenme Yaklaşımları ve Problem Çözme Becerilerinin Akademik Motivasyonu Yordama Gücü*, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniveristesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- KARİP, E. (2017). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi
- KAZU, H. (2007). Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarının Önlenmesi ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları. *Milli Eğitim*, 175, 57–66.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2003). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- KYLE, P. B., & ROGİEN, L. R. (2003). *Opportunities and options in classroom management: Comprehensive Classroom Management*. Allyn & Bacon.
- LAWSON, M. A. (2003). School-Family Relations İn Context: Parent And Teacher Perceptions Of Parent İnvolvevement. *Urban Education*, 38, 77-133.
- LINNENBRINK, E. A., & PINTRICH, P. R. (2002). Motivation As An Enabler For Academic Success. *The School Psychology Review*, 31, 313–327.
- LİER, L. V. (1996). *Interaction in the Language Curriculum, Awareness, Autonomy & Authenticity*. New York: Longman.

- LİVATYALI, H. (2004). “*Zaman Yönetimi ve Okul*” *Sınıf Yönetimi*, Konya: Eğitim Kitabevi.
- MARTİN, J. (2000). *Models of Classroom Management: Principles, Practices and Critical Considerations*, Temeron Books, Bellingham.
- MARZANO, R. , J. & MARZANO, J. , S. (2003). The Key to Classroom Management. *Educational Leadership*, 61(1), 6-13.
- MERTLER, C. A. (2001). Designing Scoring Rubrics For Your Classroom Practical Assessment. *Research & Evaluation*, 7(25).
- NELSON, M. F. (2002). *A Qualitative Study Of Effective School Discipline Practices: Perceptions Of Administrators, Tenured Teachers And Parents In Twenty Schools*. Unpublished Doctorate Thesis. East Tennessee State University The Faculty Of The Department Of Educational Leadership and Policy Analysis, Tennessee.
- OKUTAN, M. (2006) *.Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar*. Ankara: Öğreti Yayınevi.
- ÖZYÜREK, M. (1996). *Sınıfta Davranış Yönetimi*, Ankara: Karatepe Yayınları.
- PIANTA, R.C. (1997). Adult-Child Relationship Processes And Early Schooling. *Early Education and Development*, 8, 11-26.
- SADIK, F. (2017). Investigating the views of high school teachers about classroom management Lise öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1441-1468.
- SARITAŞ, M. (2003). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini ile İlgili Kurallar Geliştirme*. L. Küçükahmet (Editör). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar* (s. 45-83). Ankara: Nobel Yayınları.
- ŞIŞMAN, M. & TURAN, S. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- TAŞDAN, M. & KANTOS, Z. E. (2007). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. Z. Cafoğlu (Editör). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- TURAN GÜNTEPE, E. & DÖNMEZ USTA, N. (2017). Öğretmen Adaylarının Geliştirdikleri İnfografiklerin Değerlendirilmesi, IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 11-13 Mayıs, Ordu-Türkiye. (Özet Kitapçığı s.77-78).
- ÜLTAY, N. & DÖNMEZ USTA, N. (2016). Investigating Prospective Teachers’ Ability to Write Context-Based Problems, *Journal of Theory and Practice in Education*, 12, 2, 447-463.
- WELLİNGTON, J. (2000). *Educational Research, Contemporary Issues And Practical Approaches*, London:Continuum.
- WOOLFOLK, A. (1998). *Educational Psychology (Vol. 26)*. Boston: Allyn and Bacon.